BIBLIOTECA LLANAS

V. COMA I SOLEY

El que no es compra

Drama en tres actes i un epíleg

EDICIONS DE LA CASA PATUEL : MATARÓ

Justificació del tiratge

EL QUE NO ES COMPRA

Impremta Minerva. — Barcelona, 13 — Telefon 255. — Mataró

BIBLIOTECA LLANAS
EDICIONS DE LA CASA PATUEL

V. COMA I SOLEY

EL QUE NO ES COMPRA

Drama en tres actes i un epíleg

MATARO
ANY I SETEMBRE DE MCMXXIX VOL. VI

V. COMA I SOLEY

PERSONATGES

Victòria	*38 anys*
Eugènia	*17 »*
Totó	*18 »*
Senyora Gairal	*45 »*
» Tairé	*50 »*
Cambrera 1.ª	*25 »*
» 2.ª	*25 »*
Vilaró	*45 »*
Balsereny	*50 »*
Joan	*28 »*
Farré	*55 »*
Cambrer	*28 »*
Garçon	*30 »*

ACTE PRIMER

La decoració representa una saleta de confiança d'una casa barcelonina; ha d'estar posat amb molt bon gust. Hi podria haber una cònsola amb mirall que no fós Lluis XVI, un secreter, unes tauletes auxiliars, butaques, etc. Encara que la saleta estigui amb claror somorta, mitjançant una làmpara de peu uns aplics; al fons hi hauria d'ésser una porta de cristalls que transparentés la llum d'un saló immediat saturat de llum i de concorrència. En aixecar-se el teló se sent un jazz que toca un fox o un xarlestón. Són les sis de la tarda.

ESCENA I

Entra AMALIA GAIRAL *acompanyada de* VICTÓRIA BALSERENY; *aquesta va vestida amb gust però molt senzilla. Potser el seu abric i el capell cloxe palesen massa la seva posició modesta.*

AMALIA.—Aquest és el meu salonet de confiança, modestet, però com que l'he dirigit jo mateixa i està molt a prop del dormitori, és el que prefereixo.

VICTORIA.—No digui, que té una casa veritablemeut esplèndida. Si mai es digna venir a la meva, la trobarà molt diferent. Gairebé pobre.

AMA.—No crec que n'hi hagi per tant. La Totó m'ha dit vàries vegades, que la tenien posada amb molt de gust. Escolti, perquè no es treu l'abric i el capell que estarà més còmoda?

VIC.—Moltes gràcies.

AMA.—No faci compliments i si vol passar al meu tocador es podrà arreglar una miqueta.

VIC.—Bé, em treuré l'abric perquè amb la calefacció quan una surt al carrer es refreda sense saber com.

AMA.—Deixi'l en qualsevol cadira, aquí rai que ningú ha d'entrar-hi! *(pausa)* Miri Victòria, encara que la nostra coneixença sigui recent, vull que em consideri com una antigua amiga. Quan la Tòtó em parlava de la seva filla i em deia que mai anaven enlloc, jo l'imaginava a vostè com una senyora d'edat i fins m'havia arribat a pensar que era molt lletja. Figuri's quina sorpresa no vaig tenir el dia que la vaig conèixer a la Diagonal.

VIC.—Vostè és molt amable.

AMA.—Li parlo amb tota sinceritat. No hi ha dret que una dona jove i bonica com vostè s'enterri en la flor de la joventut en mig de quatre parets; això solament és disculpable quan els fills són petits, però amb una nena a l'edat de lluir, cregui'm no té perdó.

VIC.—Quan a una la seva posició no li permet altra cosa, quin remei li toca.

AMA.—Permeti'm que no comparteixi la seva opinió. Quedem-nos aquí una estona i les discutirem totes aquestes coses?

VIC.—Vostè es deu als seus invitats i sentiria que per mi...

AMA.—Ja hi ha la meva cunyada i les nenes. Vol que li sigui franca? Encara em convindrà una mica de quietud. Amb tantes presentacions i tant de garbuix he agafat una ombra de migranya. Sap què farem? Donaré ordre que ens serveixin el te. Segui, faci el favor. *(toca el timbre)* Muratys o Setos Amber?

VIC.—Ara vosté s'en riurà de mi, però he fumat tan poques vegades!

AMA.—Faci el que vulgui però si m'ha de creure, jo m'hi acostumaria, puix resulta de molt bon to.

CRIAT. – Demanava la senyora?

AMA.—Serveixi'ns dos tes complerts.

CRI.—Les senyores desitgen Veuve Cliquot o Pomery?

AMA,—*(a* VICTORIA) Com li agrada més el xampany sec o dolç?

VIC.—Perquè s'ha de molestar?

AMA.—Però si n'hi ha de les dues classes.

VIC.—Llavors dolç.

AMA.—*(Al* CRIAT). Porti Cliquot, *(Mutis del* CRIAT. AMALIA

tieu una capsa de cigarretes). Els Setos Amber són més aromàtics; veu amb això del fumar passa el mateix que amb les pintures. Abans la dona que s'atrevía a posar-se una mica de coloret, ja la gent se la mírava amb mals ulls; en canvi ara...

VIC.—No m'en parli; cregui'm que no hi havia cosa que em fes més mal efecte i no obstant, ja ho veu. No crec pas que ho pugui dissimular.

AMA.—Si la vida que han portat les nostres mares, no es pot anomenar vida. Què han fet en aquest món si no passar com unes marionettes, les quals si volen fer un moviment han de necessitar l'energia i l'intel·ligència d'un altre, Ara és diferent; la dona disfruta de tots els seus drets, d'esbargir-se, d'alternar, de tenir les seves il·lusions; mentre que abans les ofegava totes, quan havien passat els moments agres-dolços de la lluna de mel.

VIC.—Perdoni que no comparteixi el seu criteri, Si ofegava unes il·lusions que potser ja no tenien raó d'ésser, era perquè n'infantava altres de noves; el pervindre dels seus fills.

AMA.—Però quins medis de lluita tenía per assegurar-los'hi una posició ferma? Si eren noies, un dia qualsevol venia el marit i les imposava un matrimoni tractat com si fos una mercaderia qualsevol, amb regateig de dots i altres *monades* per l'istil. Si eren nois els hi feia seguir una carrera al seu caprici i en tot això la mare que els havía posat al món, la que havia fet tota mena de sacrificis i passat totes les angúnies, continuava com sempre en un recó, amb la sola diferència que les mitges o els gerseis que feia els destinava llavors als néts que havien de venir.

VIC.—Si portant aquesta vida eren felices...

AMA.—Per més que digui vostè no ho creu pas així. *(Entra el* CRIAT *i prepara les tauletes amb un servei de te luxós i una ampolla de xampany dintre una galleda de metall blanc).* S'ha fixat alguna vegada amb els ocells engabiats com refilen? Hom diria que no enyoren altra existència darrera els ferros de la seva gabia. Doncs jo crec que el seu cant és molt més d'enyorament, que no pas de joia.

VIC.—Permeti'm que li digui que trobo el simil una mica forçat.

AMA.—Ja en parlarem. Vostè pren te?

VIC.—Veurà jo soc com l'ocell de la gabia que no més es acostumat a menjar panís i escarola.

AMA.—Li pregunto perquè jo sigui on sigui, amb la major tran quilitat demano un briox per fer coixí i després una cop de Xerés, però avui com que és festa major el substituire per la Viuda.

VIC.—Doncs pendré una copa de xampany, Aquesta tarda r més tinc set, Ja en son de feliços els rics!

AMA.—*(Tot menjant),* Però per ésser ric hi ha que saber gua nyar els diners. Miri quan ens vàrem casar en Lluis i j el que guanyava ell i el que em passaven a casa, era t poca cosa que vaig haver-me d'espavilar. No ho hagu fet així! Com ja li he dit. abans quan una dona ensopega va amb un marit pusil·lanim, havia de contentar-se an passar una vida miserable. Ara ja és diferent. En els tem moderns la dona te molt camp per córrer.

VIC —Amb tota franquesa dec dir-li que no l'entenc.

AMA.—Es que vostè porta encara la vacuna de l'antigor. De prés de divuit anys de casada quines relacions té? Ent nem-nos, relacions que la permetin a una desenrotllar-s perquè l'amistat que es fa amb la senyora del pis de sob o de la porta del davant a la qual se li demana un cons quan la nena no te gana o bicarbonat quan una sent dol d'estòmac, no són relacions sinó *curanderos*. Jo em ref reixo a relacions que la puguin ajudar en les qüestio financieres.

VIC.—No m'en he preocupat mai; això són coses dels mari

AMA.—Aquí està precisament l'equivocació. Això són coses marit! i quan el marit és un poruc que tot l'espanta, di a la seva dona d'aquesta quantitat no passes ja està co tent i satisfet.

VIC.—Però qui fa tot el que pot no està pas obligat a més.

AMA.—Permeti'm que li digui, Victòria, que vostè viu a la llu com moltes. Els homes com que són uns egoïstes sem fugen de mal de caps i cabòries i amb l'adagi que vosté esmentat i aquell altre que diu «més val menjar poc i p bé» ja tenen complerta la seva filosofia i per acabar adobar, com que demés són uns pobres d'esperit, no so

ment volen equiparar la seva esposa al nivell de les seves aspiracions i coneixements, sinó que exigeixen que ocupi un pla inferior. Ai Victòria, si jo no m'hagués rebel-lat, encara viuria en un pis de dotze duros al carrer de Códols.

VIC.—Vol que li parli amb el cor a la mà? Tot el que em diu és molt bonic, molt interessant, però és el mateix que arran de la platja em mostrés un magnífic vaixell de turisme d'aquests que passen de llarg.

AMA.—Encara que no s'hagi atrevit a fer-me la pregunta l'he endevinada amb tota claredat. Però abans de respondre-li jo també n'hi faré una de pregunta. Li fan por les onades?

VIC.—Al costat del meu marit, mai he tingut por de res.

AMA.—Vostè és un cas perdut, és de les condemnades al suplici de Tàntal; és de les que ha de veure a la seva filla com passa tota mena de privacions i sofreix un desengany darrera l'altre en les il·lusions molt naturals de la joventut. Cregui'm Victòria, torni a la seva llar burgesa i vagi en compte a sortir-ne, puix acostumada a la penombra, no fos cas que els enlluernaments del món li fessin perdre la vista.

VIC. - Sembla que l'hagi contrariada. Cregui'm que sentiria amb tota l'ànima haver dit alguna impertinència.

AMA. - De cap de les maneres; el que em passa és que tinc un caràcter massa impetuós i de vegades poso massa foc en les meves paraules per coses... *(Truquen a la porta)*. Perdoni. Endavant.

CAMBRERA.—Dispensi senyora, però el senyor Vilaró voldria saludar-la.

AMA.—Faci'l passar (*Mutis a la* CAMBRERA). Veu una bona oportunitat per a conèixer una d'aquestes relacions valuoses de que li parlava. En Vilaró és un dels homes ficat amb tota mena de negocis; sobre tot en els de borsa i cregui'm m'ha donat sempre uns consells tan encertats, que gairebé es pot afirmar que a n'ell devem tant el meu espòs com jo la nostra posició actual.

VIC.—Doncs jo sento haver-li de dir que en tenia uns informes que no me'l fan pas gens simpàtic.

AMA —Ja suposo el que li han dit. Que li agraden massa les faldilles veritat? No s'ho cregui pas.

Vic.—Es que una amiga de tota confiança va explicar-me certes coses...

Ama.—Vaja l'història de sempre. Encara que no conegui el cas ja me l'imagino: alguna despítada. Són tantes les que somnien amb que els hi pagui les factures de la modista que...

Criada.—(*Deixant passar a* Vilaró, *desprès mutis*). El senyor Vilaró.

ESCENA II

Amália, Victória i Vilaró (*Aquest té una edat indefinida és tan elegant com cínic*)

Ama.--Crec que no és coneixen. Eduard Vilaró un amic de tota la vida. La senyora Balsereny.
(Victoria *inclina el cap sense allargar la mà. Són moments d'una certa violència).*
Segui que pendrà el te amb nosaltres; be això del te és per despistar. *toca el timbre*) Que vol Pómery?

Vilaró.—Mentre sigui «frapé» m'és igual.

Ama.—Ja sap que no el prenc d'altra manera.

Criat.—Demanava la senyora.

Ama.—Vol portar una copa? *(Mutis de criat)* Ah moltes gràcies per l'obsequi que ha fet a la Totó. Es veritablement regi. Figuri's Victòria que li ha regalat un collaret de perles.

Vil.—M'ha costat vuit pessetes al «Celeste Imperio».

Ama,—Però l'estoig era de casa en Masriera.

Vil.—Amb això consisteix el truc; fer passar unes perles falses per bones.

Ama.-Sí sí. (*Truquen a la porta*) Endavant. *(Entra el criat amb una copa que deixa damunt la taula i es retira*)

Vil.—Desprès de tot no sé a que venen tants escarafalls. No s'hi posa pas cada dia de llarg una noia i més si aquesta és la meva predilecta. (*A* Victória) Suposo que vostè l'ha tractat a la Totó.

Vic.—Es companya de col·legi de la meva filla.

VIL.—Així ja s'haurà pogut convèncer que és una noia que val tant d'or com pesa. (*A* AMÀLIA) No protesti.

AMA.—No en faci cas Victòria. Com que es pot dir gairebé que l'ha vist néixer i ella sempre és tan cumplimentosa, l'Eduard li ha posat afecte.

VIL.—Qui no en té de seus, quin remei li queda sinó posar-ne en els fills dels altres.

AMA.—I perquè no es casa?

VIL.—Senzillament; no tinc temps.

AMA.—Excuses de solter; de pollastre amb esperons. De masses que li van al darrera.

VIL.—Senyora no en faci cas, perquè l'Amàlia és una burleta. Fa una colla de dies que em té ficat entre cella i cella i així que pot...

ESCENA III

Els mateixos i EUGÈNIA *i* TOTÓ *les quals entren per la porta del fons*

TOTÓ.—Hola tiet. Perdona que no t'hagi dit res abans ni t'hagi donat les gràcies, perquè com pots compendre estava molt enfeinada. (*a* VICTÒRIA). No m'ho és pas de tiet, però jo li dic perquè es porta com si ho fos. Escolta mamà. Perquè no el varen fer padrí del meu bateig?

AMA.—Perquè li tocava al teu avi.

TOTÓ.—Ves quina broma! Tenir un padrinet que de seguida es va morir sense poder-me fer cap regalet. Ai perdona. Eh que no la coneixes a l'Eugènia? Fixa't que mona és la filla d'aquesta senyora.

VIL.—Li prego que em consideri com un bon amic. Jo l'aprecio molt a la Totó i no hi ha que dir que totes les seves amigues ocupen un lloc preferent en el meu afecte.

TOTÓ.—*(Burleta)*. Tiet, quin pàràgraf més cursi.

AMA.—Totó una mica més de respecte. El senyor Vilaró té molts més anys que tu

TOTÓ.—Potser et creus que el tiet t'ha agraït aquest reny veritat? Doncs estàs completament equivocada. A ningú li

agrada que li diguin vell encara que sigui amb bones paraules. No en parlem més. Senyora Balsereny, la seva filla no s'atreveix a demanar-li una cosa de la qual en té moltes ganes. Eh que li dirà que si?

VIC.—No sabent abans de que es tracta...

TOTÓ.—Fa un moment que amb un grup de nois i noies hem decidit anar a fer una setmana d'esports a Font Romeu. A patinar pel gel, a esquiar per les muntanyes, a flirtejar pels salons de l'hotel. Eh que la deixarà venir?

VIC.—Aquests dies el seu pare té molta feina i no li plauria pas de que el deixéssim sol.

TOTÓ.—Per això rai no es preocupi. Ja ve la miss de la Mercedes Parés. Vaja digui que sí senyora Balsereny; que ens esperen la resposta; sobre tot certa persona... (*Amb reticència*).

EUGENIA.—Fes el favor...

AMA.—Concedeixi el permís Victòria. Pensi que hi trobaran el bo i millor de Barcelona.

VIC.—Es que no m'atreveixo, sense el consentiment del seu pare.

TOTÓ. Quines coses mira. Que no veu que són escrúpols passats de moda i que ja no es porten.

VIC.—Es que la meva filla no hi està acostumada a aquestes coses i potser en sortir del tren amb tanta calefacció...

TOTÓ.—Així si la vegés despullar-se al pic de l'hivern a la caseta del tennis i pendre la dutxa s'esgarrifaria.

VIL.—Permetim que intercedeixi a favor de la seva filla i per que no tingui aprehensió amb la calefacció del tren, jo els hi poso el meu cotxe a la seva disposició.

TOTÓ.—Ai tiet. Deixa'm fer-te una abraçada. Quin postin que farem amb el teu Rolls.

EUG.—Mamà deixa'm anar-hi que en tinc moltes ganes.

AMA.—I es clar pobreta.

VIC.—Jo no hi tinc cap inconvenient... ara depèn del que t'he dit abans...

TOTÓ.—Així rai..,

EUG.—Moltes gràcies mamà. (*Fent-li un petó i desprès molt baixet a cau d'orella*) He conegut un jove més simpàtic,

TOTÓ.—Apa anem que no s'impacientin. Moltes gràcies tiet.

EUG. Tan de gust en coneixe'l tiet... ai perdoni.
VIL. Al contrari. No podia pas imaginar un compliment millor. (*Mutis de* EUGENIA *i* TOTÓ).

ESCENA IV

AMALIA, VICTORIA I VILARÓ

AMA.—Suposo que no n'haurà pas fet cap mena de cas de les brometes de la Totó. Es tan innocenta la pobreta!

VIL.—Si no es pot imaginar el que em diverteix amb això de dir-me tiet. No sé com diantre se li ha pogut ocórrer.

AMA.—Vostè dirà; de petita me l'omplia de juguets; i ara ja ho veu Victòria.

VIL.—Ja li he dit que no valia la pena i quan un home es troba sol com jo necessita posar afecte en algú. Encara que no ho sembli és un egoïsme com qualsevol altre. (*A* VICTORIA) Sap senyora que la seva filla m'ha produït una forta impressió. Tan seriosa, tan bonica i que no pot pas negar la branca d'on ha sortit. Qualsevol que no els conegués les pendria per germanes.

VIC.—No els puc pas dissimular els anys.

AMA.—Tan de bo pogués plorar tothom amb els seus ulls.

VIC. Vaja no digui que vostè...

AMA.—Ara si que em faran riure. Al que és a mi ja m'han donat la llicència absoluta.

VIL.—Vol dir que encara no li trobariem algun flirt?

AMA.—Vilaró, que la Victòria es formarà un concepte no gaire agradable de la meva conducta.

VIL.—Però que és un flirt en aquesta època? Res, absolutament res.

AMA. En les noies solteres, potser vostè té raó, però tractant-se d'una senyora casada, la cosa ja varia d'aspecte.

VIL.—No ho sé pas veure; jo ho crec una cosa completament innocent. Un amable discreteig és per mi comuna joguina de l'esperit, com ho són també els lluminosos somriures que posen en el rostre de les belleses femenines, un dolç encant; per mi és això el flirt, que avui se li concedeix la ma-

teixa importància que a una toilette de París o a un abonament de moda. Es un medi per matisar les hores amb galanteries i obsequis que tenen el valor i la duració d'un Muraty. No troba senyora Balsereny?

VIC.—Com que porto una vida molt retirada, francament, aquestes teories em sorprenen, però de totes maneres crec que una senyora casada, pel sol fet d'ésser casada, deu guardar en totes les ocasions el més profund respecte al bon nom del seu marit.

AMA.—El senyor Vilaró no ha volgut pas dir que se l'hagi de posar en berlina; ell vol dir que quan es troben persones conegudes de diferents sexes, com per exemple avui aquí, demà a una sala de te, a un balneari, les dones no hem pas de fer com en els funerals.

VIL.—Permeti'm Amàlia; jo crec que la forma de demostrar d'una manera que no dóna lloc a dubtes el respecte al marit és precisament la naturalitat que ha de presidir totes les accions, puix la dona que és tan escrupolosa i no vol afrontar el perill, pot fer malpensar als que la rodegen, que aquesta precaució és filla de la por de caure.

AMA.—Ara que me'n recordo; tinc de veure a la marquessa de Ribes Altes. No no es molestin; jo els hi prego; no més és un moment i em sabria molt de greu interrompre aquesta discussió tan interessant. De seguida torno i no més els hi demano que no es posin d'acord, perquè aquesta polèmica resulta molt entretinguda.

ESCENA V

VICTORIA I VILARÓ

VICTORIA —*(Molt digne)*. Sap senyor Vilaró que si no fos per ofendre a la senyora Gairal, m'atreviria a dir-li que això s'assembla molt a un parany?

VIL. – La casualitat sempre fa les coses ben fetes.

VIC.—Jo no sé si això és una casualitat o una altra cosa, però si que tinc de manifestar-li que la persecució de que em fa objecte és indigne d'un home d'honor. Amb això senyor

meu li prego que em deixi tranquila i que cerqui el seu flirt entre aquestes dones que comparteixen les seves teories.

VIL.—Sento moltíssim no poder complimentar la seva amable i velada indicació, però com compendrà perfectament no puc pas desa endre un prec que m'ha fet la senyora d'aquesta casa.

VIC.—Llavors me'n aniré jo.

VIL.—I quina explicació li donarem a la nostra amiga. Fins avui ningú s'ha assabentat d'aquesta bogeria que sento per vostè. Si vol anar amb llengües de totes les senyores invitades, no més te que passar sola per aquesta porta. Una cara congestionada, uns ulls brillants són per elles un indici infalible ..

VIC.—Està bé. Em quedo; però li agraïré que em parli d'una altra cosa.

VIL.—Em felicito i la felicito de que s'hagi posat a la raó tan aviat. Que vull jo sinó que vostè estigui sempre contenta.

VIC.—Llavors deixi'm en pau.

VIL.—Reconec que no tinc temperament de romàntic; la meva admiració, el meu amor és molt més egoista.

VIC.—Si continua per aquest camí, amb tot hi exposar-me a que hi hagi un escàndol.

VIL.—No s'amoïni que ja tombaré de full (*Es treu una cigarreta*) Que li sembla si parléssim de la seva filla? Una noia tan bonica tan ben educada; davant d'una criatura així creguim que deploro la meva vida de solter. Qui podés ésser pare. Com s'han d'estimar els fills.

VIC.—Com vostè no pot imaginar-se, ja que no intentaria amb la seva turpitud destruir la felicitat d'una família.

VIL.—Coneix aquella historieta de Tolstoi en la qual es troba un home feliç? Aquest no portava camisa. La metàfora està molt ben ensopegada per posar-ho en les novel·les i arrodonir un paràgraf, però en la nostra època no té cap valor pràctic La felicitat també s'ha modernitzat i destruint motllos vells fets de fang i de privacions, ara exigeix, vestits, joies, viatges a l'estranger... No protesti; posem per exemple a l'Eugènia. Després de la petició que li ha fet, vostè la creurà més feliça, fent ganxet darrera els vidres del balcó

o lliurant-se amb tota la joia de la seva joventut als esports de neu?

VIC —Es que moltes vegades, les noies, no saben pas el que els hi convé.

VIL. —La conveniència i les il·lusions gaire bé mai van d'acord. Sap vostè amb qui ha ballat tota la tarda?

VIC. —Quan vostè ha entrat feia molta estona que estava amb la senyora Gairal en aquest saló.

VIL. —Doncs amb en Joan Tarré i a fe que no hi ballava pas de mala gana. Doncs bé per pròpia conveniència la seva filla n'hauria hagut de fugir, però la conveniència davant de les il·lusions per una noia de disset anys representa tan poca cosa...

VIC. - Per quin motiu n'hauria de fugir? Potser és un viciós?

VIL. Res d'això; molt al contrari. Es un noi treballador però fill d'una família excessivament interessada, i jo que el conec a fons, puc assegurar-li que en Joan el dia que estimi, hi posarà en el seu amor, tan de cor, com de matemàtiques.

VIC. —Li agraeixo aquesta advertència. Suposant que hi hagués hagut una mica d'interès per part de la meva filla, encara som a temps a tornar enrera.

VIL. —N'està ben segura? No fóra millor plantar cara a la vida i lluitar amb el coratge que dóna l'amor de mare?

VIC. —Que puc fer pobre de mi?

VIL. — Crear-se una posició, guanyar una fortuna, llençar-se al camp de l'especulació.

VIC. - Però si jo no tinc cap diner; no se res de res i el meu marit amb prou feines i treballs, pot anar tirant amb la seva botigueta.

VIL. —Vostè pot creure amb la meva amistat?

VIC. -Francament, no.

VIL. - Permeti'm que per un moment trenqui la condició, que m'ha posat per escoltar-me. La meva follia per vostè és tan gran que jo que no em deturo davant res per satisfer els meus capricis tampoc em deturava la seva fama d'honrada. Jo igualment que un nen mimat, l'havia vist com una joguina i per satisfer la meva cobdícia hauria passat per damunt de tot i no obstant després de parlar aquesta breu estona per obtenir sinó una espurna d'afecte un xic de compassió

renuncio espontaniament a les meves boges pretensions. Siguem bons amics Victòria i oblidi tot el que hagi pogut fer i hagi dit. L'Eugènia és l'íntima amiga de la Totó; deixim que també sigui un tiet postiç per la seva filla.

VIC.—Es que jo no els admetria els obsequis que fa a la senyora Gairal.

VIL. Ni jo penso oferir-los-hi, però si que puc ajudar-los sense ferir la seva susceptibilitat. El seu marit té un modest negoci el qual no pot desenrotllar, per manca de capital. Jo no sé que fer-ne dels diners. Em permet que jo proposi el seu espòs d'entrar com a soci capitalista? Pensi que per mi aquesta proposició no és res, mentre que per vostè és la felicitat de la seva filla...

VIC. Com pot compendre això fóra una qüestió molt delicada.

VIL. Amb tot i el meu penediment, encara es resisteix a perdonar-me.

VIC. No senyor Vilaró o no m'entén o no em vol entendre Jo el perdono però comprengui que una dona que estimi el seu bon nom, senti una mica de recel.

VIL.—Llavors filla meva deixem que els fets li demostrin la sinceritat del meu arrepentiment. No faré res, no donaré cap pas, fins que es convenci de la noblesa del meu afecte.

VIC.—Essent així...

VIL.—(*Aixecant-se; hi està assentat*). I per demostrar-li des de aquest mateix moment, li demano permís per retirar-me. Quan m'ha presentat la senyora Gairal, vostè no ha volgut allargar-me la mà. (VICTORIA *li allarga*) Moltes gràcies Victòria.

TELÓ

ACTE SEGON

Un altre salonet de confiança molt luxós. Som a casa de la senyoria VICTORIA BALSERENY. *Dues tauletes amb servei de cafè i licors.*

ESCENA I

VICTORIA, *fulleja una revista, En* JOAN *es passeja amunt i avall fumant un cigar i* VILARÓ *i* BALSERENY, *assaboreixen el cafè ben asseguts.*

JOAN *(aturant-se).*—D'això s'esgarrifa? Molt més gros va ésser el que vaig veure ahir mentre sopava Al Canari de La Garriga. Devien ésser les deu del vespre quan va arribar en Campderrós amb el Citroën acompanyat de tres *niñas bien.*

BALSERENY. Soles?

JOAN.—Completament soles.

BAL. -Les devies confondre.

JOAN. Figuri's si les vaig confondre, que de les tres, dues són amigues meves.

BAL.—Són coses que no les comprenc.

VILARÓ.—Quan es tracta de gent educada, poden ser a base d'un pregon respecte.

BAL.—Camàndules, que en aquests casos el que no fa és perquè no pot.

VIL.—De totes maneres, elles i les seves respectives famílies ho varen trobar la cosa més natural. I si són tan primmirats, en Joan ha de confessar que al començament de conèixer l'Eugènia també li agradava tenir una mica de llibertat.

JOAN.—Entenem-nos, senyor Vilaró. Jo era partidari d'una llibertat ben entesa, perquè si ens deixen anar tots dos sols

per aquests móns de Déu, fins a les dotze de la nit, no se pas quin concepte hauria format d'ella i dels seus pares. I després la meva vida, mai es pot comparar amb la d'en Campderrós que sembla que visqui a l'Excelsior.

VIL.—Es natural que donades les teves circumstàncies, et tornis conservador; això que tu expliques no té pas la gravetat simptomàtica que vols atribuir-hi. Avui els costums han canviat radicalment. No fa pas gaires anys que les cames de les dones estaven en l'Index i ara mostrar les per tot arreu és una cosa normal. Fins i tot avui en el Blanc i Negre he vist una fotografia d'unes noies de l'aristocràcia que en una festa benèfica, han fet un número imitant a les anglesetes que surten a les revistes. Creu-me que la fotografia era força curiosa.

JOAN.—Perdoni que li digui que vostè ha fugit d'estudi. Això de les faldilles curtes serà una temptació si vol, però una temptació a distància; mentre que el cas d'aquelles tres noietes, la que li tocava ser última d'anar a casa seva, o havia d'ésser molt bona fe o estar curada d'espants. Francament, vostè s'hi casaria amb una dona que de soltera hagués portat una vida semblant?

VIL.—Home, si tan m'agradés...

JOAN.—No diu el que pensa; és massa gat vell per a fer oposicions a una corona.

VIL. Saps que t'has tornat molt moralista?

BAL —I amb raó; l home que vol fundar una família, ha de tenir aquestes idees. A la dona se li ha de donar la màxima llibertat, en el ben entès de que ella se'n ha de prendre la mínima. Veritat Victòria?

VICTÒRIA.—De que parlàveu?

BAL.—En Vilaró com que és un solter empedernit, defensava aquestes llibertats de sortir les noies de família, soles a la nit i que els hi permeten de tornar a casa acompanyades per un xicot dintre la closca d'un Citroën i jo li contestava que a les dones se'ls hi ha de tenir absoluta confiança sempre que sapiguen fer-ne un bon ús.

VIC. -Doncs trobo estrany que el senyor Vilaró opini d'aquesta manera.

BAL.—Veuràs, no trobis tan estrany que en aquesta qüestió si-

gui comunista. Com que no té res per repartir. Encara no està vestida la nena? Que d'un moment a l'altre poden arribar els pares d'en Joan!

JOAN.—*(mirant el rellotge).* Ja no me'n recordava i si em troben aquí ja veig que hi haurà la gran escandalera *(a* VICTORIA) Mamà vol fer el favor de cridar-la.

VIC.—Amb molt gust *(mutis).*

VIL.—*(donant un cop a l'espatlla d'en* JOAN*).* Home feliç. T'en portes la perla de Barcelona; una noia com poques en corren. Amb el negoci tens bon ull, però amb això de triar promesa, has batut el record de la perspicàcia.

JOAN.—I cregui'm que n'estic ben content. Miri sempre em feia por de que m'arribés a enamorar d'una d'aquestes noies esllanguides que tenen més pardalets al cap que no hi ha als arbres de la Rambla L'Eugènia no pensa ni amb vestits ni amb balls. Encara que sàpiga alternar com la primera té l'ànima modelada a l'antiga, és una noia tota cor que pot estar orgullosa i agraïda de l'educació i l'exemple que li han donat els seus pares.

BAL.—Moltes gràcies Joan, però es veu que teniem l'intuïció de trobar un gendre de les teves idees.

VIL.—No troba Balsereny que en aquests sis mesos, en Joan ha canviat molt de caràcter?

BAL.—La veritat no me'n he donat compte.

VIL.—S'ha tornat més seriós; abans era una papallona que no més feia que volar d'una flor a l'altra. Encara me'n recordo que a font Romeu...

ESCENA II

Els mateixos i EUGÉNIA

EUG.—Què diu la mamà, que ja te'n vas Joan?

JOAN.—Es precís perquè ja coneixes el gènit del meu pare i com que aquesta tarda potser arribi al despatx cap a l'hora de plegar, si li diuen que jo no hi era aixi que han obert, l'escàndol fóra d'aquells que formen època. Veuràs, ja que tot va bé, no neguem l'all i oli o si ho vols en termes més fins, no tallem la maionesa.

EUG.—Si m'imagino que te'n vols anar tan aviat, no haguera anat a canviar-me fins que tu haguessis estat fora.

BAL.—Veuràs no l'entretinguis, que primer és l'obligació que la devoció i si voleu fundar una família, heu de començar aprendre de sacrificar-vos.

EUG.—*(a* VILARÓ*)*. Ajudi'm tiet.

VIL. De poc et valdria. Fa cinc minuts que hem tingut una discussió i m'han deixat grogui.

JOAN—*(a* BALSERENY*)*. Una cosa tinc de demanar-li i és que procuri escursar el temps. El papà li dóna massa allargues al casament.

BAL. Pois anar-te'n tranquil que de xicots com tu en corren molt pocs. Ja procuraré servir-te de parroquià.

JOAN. - Senyor Vilaró...

VIL.—*(abraçant-lo)*. L'enhorabona per endavant; tinc molt de gust en repetir-t'ho. Te'n portes una veritable joia. *(Surten per la porta del fons l'*EUGÈNIA *i en* JOAN*)*.

ESCENA III

VILARÓ *i* BALSERENY

BAL.—Cregui'm Vilaró que no sé pas com pagar-li tot el que ha fet per mi. Si la meva filla és casa amb en Joan, es pot ben bé dir que ho deu exclusivament a vostè.

VIL.—Ho deurà al seu caràcter, a l'educació que li han donat, a la seva bonesa natural.

BAL.—Però de tot això, si no hagués estat el seu desprendiment, no més n'haurien estat assabentats els parents i els íntims.

VIL.—Vaja que en aquest assumpte. m'ha destinat el paper de director de propaganda.

BAL.—No vulgui empetitir amb brometes el seu altruïsme. Qui era jo abans de coneixe'l? Un pobre senyor Esteve pusil·lànim amb una botigueta de merceria que apenes donava per anar vivint. Però des de l'entrada de vostè a casa, la botigueta s'ha tornat un dels establiments més importants de Barcelona, el qual ens produeix uns beneficis que farien somriure a l'home més amargat.

VIL. I doncs perquè em diu altruïsta? Jo el que he fet, ha estat senzillament, tenir *pupila*. En lloc de comprar *bonos del tresor* que m'haurien donat el cinc per cent, he col·locat els diners a la casa de vostè, que em dóna molt més que no l'Estat.

BAL. - Però amb quines garanties?

VIL. —Les del seu treball i sobre tot la seva reconeguda honorabilitat.

BAL. - Tot això són camàndules.

ESCENA IV

BALSERENY, VILARÓ *i* VICTÒRIA

VIC. —Perdonin, no destorbo pas?

VIL.—Vol callar...

VIC. - *(Truca el timbre)*. Encara vindrien els pares d'en Joan i trobarien tot això per endreçar. Que ja estant servits del cafè? *(Va arreglant les tasses)*.

BAL. - La copeta de Chartreuse deixa-la. Saps que estaven discutint amb en Vilaró?

VIC.—Si tu no m'ho dius...

BAL.—Ell deia que el que ha fet per nosaltres no té cap importància. Ara que per més que ell ho vulgui amagar li he endevinat el secret.

CAMBRERA.—Demanava la senyora?

VIC.—Tregui tot això.

BAL.—Si noia si, li he endevinat el secret. I doncs que potser es creia que bevia a galet.

VIL.—No sé perquè hi ha de veure enigmes en un negoci que no pot ésser més clar ni més senzill.

VIC.—Amb tot i el poc que hi entenem les dones amb aquestes coses, tinc de dir-te que comparteixo el criteri del senyor Vilaró.

VIL.—Altra vegada senyor Vilaró. Sembla que vulgui obligar-me a que li digui senyora Balsereny, i la veritat aquest tractament a la seva edat resultaria completament fora de lloc.

BAL.—I es clar dona; sembla estrany que alternant com alternes

no tinguis compte amb aquest detall. Qualsevol que et senti encara et creuria la dependenta, i no la consòcia d'en Vilaró.

VIC. – El que ha d'anar en compte de la manera com parla has d'ésser tu.

BAL.—D'un quant temps en aquesta part, no sé el que et passa. Tot t'ofen, tot et molesta. Aviat diré que els diners no t'han pas portat la felicitat, sinó la desgràcia.

VIC.—Es que no t'has fet càrrec del que has dit.

BAL.—No he dit res de mal.

VIL.—Però perquè han de donar importància a paraules que no en tenen cap, absolutament cap?

BAL. - Ara ho ha dit. Totes les contrarietats d'aquesta casa no més són paraules i paraules. D'un gra de sorra ara de seguida en fa un castell. Mira Victòria, t'has de decidir per anar a veure un especialista de nervis.

VIC.—Però si em trobo molt bé.

BAL. – Això podrà semblar-t'ho. Però creu-me a mi, d'un quan temps a aquesta part, tu no ets la mateixa.

VIL.—El que li convindria a la seva senyora, fóra prendre les aigües de Luchon. Són molt bones per les afeccions nervioses.

VIC.—I si parlessim d'una altra cosa. *(a* BALSERENY) De segur que encara no li deus haver ensenyat aquell retaule antic que vares comprar per l'oratori de la nena?

BAL.—Es una cosa sense importància. Quatre fustes que semblaven que no se'n podés treure cap profit i veurà com han resultat un cop restaurades. No li vull dir el preu fins que ho hagi vist. Veurà quina *adoració* més ben feta *(tot anant-se'n).*

VIL. - Ja sap que amb aquestes coses no hi entenc gens ni mica (*mutis*).

ESCENA V

VICTÓRIA, *sola després* CAMBRERA *i* EUGÉNIA

*(*VICTÓRIA *de primer entuvi toca el timbre i com que naturalment la cambrera ha de trigar una mica ella va arreglant mobles i cadires).*

CAM. Que ha trucat la senyora?

VIC.—Si, portin-se aquestes copes i netegi tot això. Quan els homes comencen a fumar a una habitació sempre la deixen com un Sant Llàtzer.

CAM. – Se li ofereix alguna cosa més a la senyora?

VIC.—Que estiguin amb atenció, per quan truqui el timbre de la porta. Són les quatre i els pares del senyoret Joan, tenen fama d'ésser puntualíssims; amb això que no s'hagin d'esperar.

CAM.—Molt bé diu senyora *(mutis).*

*(*VICTÓRIA *fulleja una revista; després d'un curt intèrval surt* EUGÉNIA *de la porta del fons i tot caminant de puntetes tapa els ulls de la seva mare).*

VIC.—*(Amb violència*). Apa. No facis el criatura.

EUG.—Quin geni que gastes. Sembla que no estiguis contenta.

VIC.—Perdona'm; deuen ésser els nervis, potser l'emoció mateixa...

EUG.—Es que ja fa masses dies que et dura aquest neguit. Per mi que estàs malalta mamà.

VIC.—La malaltia dels anys. Ja m'ho sabràs dir quan tinguis els meus.

EUG. - Fugiu tots! *(molt carinyosa)* Apa procura distreure't; que no saps l'angúnia que em dónes quan et veig amb aquest posat. *(abraçant-la)* No siguis així. No veus que jo estic molt contenta? Perquè no ho has d'estar-ho tu?

VIC.—Deixa'm.

EUG.—Però tu plores. . Que tens? Que et sap greu que em casi amb en Joan?

VIC.—No; però al pensar que ens quedarem tan sols...

EUG.—Si és això no més que t'entristeix, jo estic segura que en Joan m'estima el suficient perquè accedeixi a venir a viure amb nosaltres.

VIC.—Te'n guardaràs ben bé de proposar-li.

EUG.—Es que potser encara no em coneixes mamà. Jo l'estimo bojament el meu promès, però primer sou vosaltres i si el meu casament us ha de produir una forta contrarietat em sacrificaré gustosa, puix llavors no aniria a cercar la felicitat, sinó remordiments.

VIC.—Quines coses de dir... si ets una nena encara.

EUG. —Una nena que comprèn tot el que us deu, totes les angúnies que heu passat per ella, una nena que si hagués d'escullir entre els seus pares i el promès no dubtaria un instant... *(timbre).*

VIC. —Has sentit? Deuen ésser ells Deixa'm anar a arreglar una miqueta.

EUG. -Si mamà, que se't coneix massa que has plorat. *(Mutis de les dues pel fons).*

ESCENA VI

SENYOR TARRÉ *i* LAIETA *i* CAMBRERA *la qual es queda a la porta*

CAM. - Perdonin, a qui tinc d'anunciar?

LAIETA —Al senyor Tarré i la seva senyora.

CAM. —Moltes gràcies. *(Mutis).*

TARRÉ. Sempre m'has de posar en ridícul.

LAI. - I ara? Quina mosca t'ha picat?

TAR.—Tu diràs. Quan a un matrimoni li pregunten alguna cosa el qui ha de respondre és el marit. Ho tens entès?

LAI. - Això són ganes de cercar raons per un detall sense importància.

TAR. No senyora. Això és una qüestió de principis. Sempre cada u, ha d'ocupar el lloc que li pertoca. Ja en parlarem una altra estona...

LAI.—El que no comprenc és com un home tan meticulós com tu hagi tolerat que a l'entrevista hi assistís el senyor Vilaró.

TAR. - Perquè hi hagi una tercera persona que pugui donar fe del que es parla. Ho tens entès ara?

LAI. No gaire.

TAR. - Doncs ja t'esperaràs, perquè em sembla que venen i no vull exposar-me a un ridícul. *(Pausa).*

ESCENA VII

TARRÉ, LAIETA, BALSERENY *i* VILARÓ

VIL.—Bones tardes. Permetin que els hi presenti el meu amic Balsereny, pare de la seva futura filla, i el meu amic predilecte. Els pares d'en Joan.

BAL.—Tan de gust, i perdonin a la meva dona però s'està acabant d'arreglar.

LAI. No faltava més! Som o no som de confiança?

VIL.—I ara que he fet les presentacions, els hi demano permís per retirar-me.

TAR. - Amb la seguretat d'interpretar el criteri del senyor Balsereny et prego que et quedis. (BALSERENY *assenteix*).

VIL. Els hi agraeixo aquesta prova de confiança, però comprenguin que la meva situació en aquesta entrevista és completament supèrflua, quan no inoportuna.

TAR. - Si nosaltres tinguéssim l'intenció de desenterrar els costums dels nostres avis, els quals aquest pas el donaven més aviat amb mires financieres, que no amb el desig de complir un deure agradós i transcendental, potser si que la seva presència fóra supèrflua... encara que ho dubto, puix tu amb els coneixements d'un home de finances podries fer d'advocat assessor; però com que aquests regateigs, afortunadament ja han passat a l'història, al menys entre les persones educades, potser l'espectacle d'una amistat que comença entre dues famílies, fonamentada per l'amor dels seus fills, et decideixi a rectificar la teva vida i ara que hi ets a temps fundar una llar, que és el que hauries de fer per complir amb la llei de la naturalesa. Perdoni senyor Balsereny aquest discurs, però quan es tracta d'egoistes com en Vilaró convé que de tant en tant les hi cantin clares.

VIL. - Però quin afany té tothom de casar-me? Aquests sermons que me'ls faci una senyora ho trobo molt natural, però tu un home de negocis? Quina diferència del vostre treball amb el meu. No la podeu sentir la voluptuositat de les transaccions perilloses... perquè sempre camineu sobre segur... la família evita moltes imprudències... Quan es vol donar un pas, el record dels fills fa que un home en lloc d'avançar, reculi. Els que sentim veritablement la febre del diner, la voluptuositat d'aquestes quantitats fabuloses que es dibuixen i s'esborren a cada moment, els que portem un tren de vida fastuós, els que assaborim la vida amb tota la capacitat dels nostres pulmons i no amb conta-gotes, ens passa com als polítics de nervi, no podem casar-nos. La

família ens fa nosa. *(Surt* VICTÒRIA *vestida amb molta elegància).*

BAL. - La meva dona Els pares d'en Joan. *(Estretes de mà corresponents),*

VIC.—*(a* LAIETA). Faci el favor; segui al costat meu.

LAI.—Moltes gràcies. Vostè és molt amable.

BAL.—Si arribes un moment més aviat, hauries sentit com en Vilaró perorava.

VIC.—Doncs prefereixo haver fet tard; perquè si tot el discurs era com el final...

VIL.—Perdoni; però el que passa, és que en Tarré sempre té ganes de *taquinar-me.*

TAR.—No confonguem els termes; jo m'he limitat solament a posar els punts sobre les ïis.

VIC. - No se'n preocupi, que al senyor Vilaró ja li coneixem la flaca i no cal dir que amb tot i no haver sentit el que ha provocat la polèmica, jo estic completament al costat de vostè.

VIL.—*(A* TARRÉ*).* Ara comprenc perquè tenies tan interès, en que jo presenciés l'entrevista. Per servir-te de plataforma de lluïment.

TAR.—Deixem-s'ho corre noi, perquè una discussió financiera davant de senyores, diu molt poc en favor de la nostra galanteria

VIC.—La veritat sentiria que per nosaltres es privessin d'una conversa interessant.

TAR.—Vostè és molt amable, però en el món, hi han molts altres temes que no resulten tan ingrats. Generalment, un hom creu que el fabricant no més sap parlar de peces i de paquets i aquesta opinió serà molt aprofitable pel que ens vulgui posar en ridícul en alguna comèdia, però comprengui que si continuessim la discussió, fóra donar raó, als autors que ens ridiculitzen.

VIL.—Que consti que la polèmica l'has promoguda tu.

TAR.—Sense voler, puix no em creia que una brometa, t'encengués com una pòlvora. *(Transició)* Doncs com li deia senyora perquè vegi quina és la meva manera de pensar, he de fer constar que amb tot i tenir els meus fills col·locats des de molt jovenets a la fàbrica, també he tingut un gran

interès en proporcionar-lo-s'hi una educació artística. En Lluis és un pintor força discret i l'Albert un violinista, que com aficionat no resulta pas dels més dolents. En Joan és l'únic que no ha reeixit pel camí on volia portar-lo. De totes maneres, amb el seu aspecte frívol i sociable en extrem, a que no dirien quina mania va agafar-li durant una temporada?

VIL.—Potser de tocar el saxofon?

TAR.—D'estudiar filosofia. Varen estar ell i uns seus amics tres anys encaparrant-s'hi. A la millor a taula, ens sortia amb cada atzegaiada.

VIC.—Doncs a nosaltres no ens ha parlat mai d'aquestes aficions. Si em permeten, els hi diré que sempre l'hem trobat molt en el seu centre.

TAR.—Jo crec que a hores d'ara fins i tot se'n dóna vergonya del seus alts estudis. Quan encara els meus altres fills el volen fer enfadar, no més tenen que preguntar-li: «I que diu Aristòteles sobre la baixa dels francs?»

LAI.—Més val així, perquè deia unes coses que per mi, no eren pas gaire catòliques.

TAR.—Figurint-se que hi va haver un temps que els filòsofs predilectes eren Kant i Nietsche. Després es va girar la truita i no més ens parlava de Plató i Sant Tomàs. Coses de l'edat! A un altre li hauria donat pel cantó de les faldilles.

LAI.—Però home...

TAR.—Em sembla que és una cosa ben natural i que la veiem tots els dies. *(A* VICTÓRIA). No és veritat senyora? La filosofia sempre té un aventatge sobre les dones i és que resulta molt menys perillosa i no costa cap diner.

VIL.—Ejem, ejem.

TAR.—No estusseguis que és la veritat. Qui en té la culpa de la perdició de molts joves sinó les pessetes? Aquest ha estat sempre un dels meus principis.

VIL.—Ja ho crec. Un principi molt còmode per la teva butxaca.

TAR.—I per la meva tranquil·litat. Que volies, ai doncs, que els meus fills als divuits anys ja tinguessin una senyora d'estranquis?

VIL.—Home tan com això...

TAR.—Aquí no hi valen termes mitjos. Mira la fi d'en Puig Or-

dal, en Tàrrega i tant d'altres. Molt corridos, molt corridos, i han acabat casant-se amb una papallona.

VIL. – Si són feliços.

TAR.—Com poden ésser-ne amb la desigualtat d'educació i de fortuna? La dona que en tots els moments ha de demanar diners al seu marit, mai aquest no la pot considerar com la seva veritable esposa, i per confirmar aquest criteri et podria citar mil casos de matrimonis en els quals el marit tracta a la seva dona com una vulgar amigueta que es pot presentar a les relacions.

VIL.—I si un fill teu s'enamorés d'una modisteta, millor dit d'una noia sense fortuna!

TAR.—Sento haver-ho de dir, però m'hi oposaria per tot els medis. Aquests matrimonis desiguals seran molt apropòsit per fer arguments de pel·lícula, però en la pràctica el marit no reconeix trabes i quan l'esposa s'atreveix a recriminar lo no hi ha que dir quina és la seva resposta: Que ell pot fer el que li dongui la gana, perquè a la fi de comptes és el que paga. *(A* VICTÒRIA*)*. I perdoni senyora aquest esplai però crec que un home en totes les ocasions de la vida té el deure de ser sincer. A les febleses sentimentals del cor, un veritable pare hi ha d'oposar tota la seva voluntat. No fa pas gaire temps el fill d'en Vinyals, el del magatzem de productes químics del carrer de Trafalgar, va casar-se amb la mecanògrafa. Tothom deia que era un matrimoni ideal, un matrimoni d'amor; ella era d'una bona casa arruinada, ell un home desinteressat. Doncs bé aquest jovencell romàntic, ja s'ha cansat de la dona i de la criatura i la torna a corre com si tal cosa.

LAI.—Perdona, però amb aquest afany de discutir, encara no hem demanat per conèixer a l'Eugènia.

VIC.—Està al menjador esperant que la cridem.

BAL.—Potser fóra millor donar-li una sorpresa; així els pares d'en Joan coneixerien la casa.

LAI.– Crec que la tenen tan ben muntada. El que és per la mostra...

VIL. – Vostè que és tan entesa amb teles antigues veurà quina col·lecció en té el seu futur consogre.

LAI.—Aficionada només probreta de mi. Per cert que l'altre dia

em volien endossar un Martí i Alsina més ful que un duro sevillano. Sort que una té vista.

VIL.—Doncs el menjador en veurà dos d'autèntics.

LAI.—No són pas nusos?

BAL.—Dos paisatges d'aquells tan típics. N'hi ha un de la seva primera època... Volen fer el favor. *(Passa la* LAIETA *i en anar el senyor* TARRÉ *a oferir pas a la* VICTÒRIA *aquesta diu).*

VIC.—Passin primer vostès que jo amb això de quadros hi entenc molt poca cosa. *(Es queden sols al llindar de la porta del fons* VILARÓ *i* VICTÒRIA; *aquesta s'apoia en un moble com si tingués un rodament de cap).*

VIL.—Perquè posar-te així quan hauries d'estar ben contenta. T'has convençut com la felicitat de la teva filla era necessari comprar-la a pes d'or? .

VIC.—A pes d'or, a pes de sang deus voler dir!

TELÓ

FI DE L'ACTE SEGON

ACTE TERCER

La mateixa decoració del acte anterior. Fora convenient que l'escena estés disposada que a primer terme hi hagués un sofà i dos sillons, il·luminat aquest tros per una làmpara de peu, mentre que la resta de l'escenari quedés en una dolça penombre. La porta del fons queda mig oberta, donant la sensació de que el passadís està il·luminat amb claror normal.

ESCENA I

AMALIA *i* VICTORIA

AMA.—No s'excusi, li prego. Fa una setmana que la Totó i jo només fem que corre d'una botiga a l'altre i les coses que ens agraden, resulta que d'altres ja s'han avençat. Miri que n'han rebut d'obsequis. Apa, digui que li sembla que li faria il·lusió a l'Eugènia?

VIC.—Vostès mateixos.

AMA.—Això si que no, perquè si se'ns ocorre enviar-li un joc de te japonès, potser completariem la dotzena. Nosaltres voldriem oferir-li una cosa que a més d'ésser un record fós útil.

VIC.—Si tan insisteix...

AMA.– I és clar dona, quines ganes de fer-me parlar.

VIC.—Doncs, potser un necessaire de viatge. Jo pensava comprar-li però...

AMA.—No sap el pes que m'ha tret de sobre. Fins penso que aquests dies he tingut febre Estigui segura que hi posarem tots els nostres sentits perquè l'Eugènia quedi contenta. Cregui que em sap greu de no veure-la, però soc mare i

me'n faig càrrec. Quan m'ha dit la minyona que descansava ja l'he advertida que no la despertés. Som o no som de confiança?

VIC. - Ahir varen venir els senyors Casadevall i vàrem estar de tertulia fins altra hora. A més, amb els tràfecs d'aquests dies no para mai. Després de dinar estava visiblement esgotada i l'he obligada a anar a descansar una estona. Encara no s'ha estés damunt el llit, que ha quedat dormida com un àngel.

AMA.—Ara ho ha dit, un àngel. Quina diferència no hi ha amb aquell parell de caballets que tinc a casa, però són filles i com filles me les estimo. Sap que fa un quant temps que a vostè la trobo bastant desmillorada?

VIC.—Comprengui el nostre cas. S'ens emporten la nostra filla i en pensar que ens trobarem tan sols ..

AMA.—Es clar que afecta, però algun dia o altre havia d'ésser. Vostès amb una la despatxen deseguida, en canvi jo en tinc dues i no veig pas lloc per col·locar-les. Tots els que les rodegen es refien massa dels diners dels sogres.

VIC.—Per una filla, es pot fer un sacrifici.

AMA.—Es que no és una sinó dues. I després venen tres germans i a casa tothom ha d'ésser igual...

VIC.—El dia que menys s'ho pensi . potser En Ballester mateix. Miri una bona idea. El posarem de parella amb la Totó.

AMA.—Moltes gràcies, peró no s'hi escarrassi. Jo tinc la seguretat de que almenys aquesta, ha d'anar a parar a les mans d'un perdut. Hi crec massa amb els pressentiments.

VIC.—Vostè creu amb aquestes coses?

AMA.—I fins amb els somnis. Segurament deu recordar-se d'aquell germà meu que va suicidar se oficialment...

VIC.—Què vol dir?

AMA.– Que no va ésser tal suicidi, sinó la cobardia d'un marit burlat que va matar-lo a traïció. Com l'assumpte no era gens honorable pel bon nom de les dues families, tots vàrem procurar tirar-hi terra al damunt. Doncs aquella nit vaig tenir el somni més horrorós que pot imaginar-se.

VIC.—Però això no prova res; fou una de tantes casualitats.

AMA.—Doncs miri, quan l'Albert va estimbar-se amb el cotxe per les costes de Sant Pol...

VIC.—Perdoni, pero li prego que no m'expliqui més desgràcies perquè desprès a la nit, només somniaria coses esgarrifoses.

AMA.—Vostè és la que ha de perdonar-me. Creguim que ho sento. Ves qui s'havia d'anar a imaginar que una cosa que va passar fa més de vint anys hagués d'impressionar-la. I què, qui li fa el vestit de núvia?

VIC.—La Valls; és per l'estil del que va fer per la filla de la marquessa de Rocabla. Ella mateixa va portar la roba de Paris; em sembla que quedarà una cosa molt bonica.

AMA.—I li fa gaire curt?

VIC.—La modista diu que els vestits de casar es porten molt llargs i aquests de vellut de seda encara més. Jo no sabia si fer-li les mànegues de tul, però sembla que resulta més xic, utilitzar la mateixa roba.

AMA.—Però vol dir que no resultarà «monótono»?

VIC.—No, perquè hi posarem unes aplicacions de punt d'Alençon.

AMA.—(*aixecant-se*) Jo amb la meva xerrameca l'estic destorbant i sense pensar que no es deu entendre de feina.

VIC.—No ho cregui, si m'ha servit de distracció.

AMA.—Vostè és molt amable però encara he de pujar un moment a casa de la meva cunyada que no es troba gaire bé i desprès tinc de passar pel Ritz a recullir les nenes.

ESCENA II

AMALIA, VICTORIA *i* JOAN

JOAN.—Bones tardes. Com està senyora Gairal?

AMA.—Molt bé *homo felix!* Que consti que no m'en vaig perquè tu entres. Ja feia estona que estava dient a la teva futura mamà que havía de pujar a veure la parentela. L'únic que sento és no poder fer un petó a l'Eugènia.

VIC.—Esperis un moment que aniré a cridar-la.

AMA.—De cap de les maneres. A lo millor podria dormir encara

i cregui'm que em sabria molt de greu que la desvetllés per culpa meva.

VIC.—Però com pot compendre també l'hem de despertar...

JOAN.—*(Molt seriós).* Si dorm és millor que descansi.

VIC.—I ara. Quina vespa t'ha picat?

JOAN.—Cap.

AMA.—Deixi'l estar, que són coses de l'edat i de les circumstàncies. Molts records als teus pares, Joan.

JOAN.—Moltes gràcies. De part de vosté.

VIC.—Ja l'acompanyo.

AMA.—Per Déu, no faci compliments.

VIC.—No faltaría més. *(Mutis de les dues).*

ESCENA III

JOAN *es passeja amunt i avall fumant una cigarreta amb nerviositat manifesta. Poc després* VICTORIA

VIC.—Qué tens per fer aquesta cara de desenterrat?

JOAN.—Senyora, vostè i jo hem de parlar d'un assumpte molt delicat i per més que fa hores i més hores que no més penso amb el mateix, la veritat, no se pas per on començar.

VIC.—*(Seient).* Seu.

JOAN.—Senyora, tinc els nervis d'una forma, que em fora impossible estar un minut quiet.

VIC.—Llavors cridaré a l'Eugènia i quan estiguis més reposat ja en parlarem.

JOAN.—El que hem de parlar vostè i jo senyora s'ha d'aclarir ara mateix.

VIC.—Doncs tu diràs de que te les heus.

JOAN.—Vostè creu que no hi ha res en la seva vida que pugui impedir el casament de l'Eugènia i jo?

VIC.—No vull intentar destriar el valor que tenen aquestes paraules. Prefereixo considerar-les com no sentides.

JOAN.—Amb tot i l'ofensa que inclouen, permetim que doni la pregunta per repetida.

VIC.—Joan!

JOAN.—Em podria explicar com aquella botigueta miserable que

tenia el seu marit, s'hagi transformat amb tan poc temps en un dels establiments més importants de Barcelona?

VIC. Com pots compendre, això són coses del meu marit. I després de tot, no crec pas que hagi fet moneda falsa.

JOAN.—I també són coses del seu marit, aquelles visites que fa vostè de tant en tant a una torra de Sant Gervasi?

VIC.—Jo et juro Joan...

JOAN.—No juri res perquè els seus ulls estan reflectint la seva culpa.

VIC.—Jo et prego que m'escoltis.

JOAN.—No tinc d'escoltar-la per res *(Apareix l'*EUGÉNIA *per la porta del fons i davant la violència del diàleg, resta quieta al peu de la porta)* i suposo que m'estalviarà una escena penosa amb l'Eugènia. De totes maneres li agraïré que em faci quedar en el lloc que em correspon.

VIC.—Joan, tinguis misericòrdia d'ella, que és innocenta, que és un àngel, que no sap res.

JOAN.—Que n'és de còmode el paper de Magdalena. Si m'ha pres a mi senyora per una rentadora mecànica de consciències va molt equivocada. Perquè no s'hi pensava abans d'embolicar-se amb aventures galants amb les conseqüències que porten. Però es clar, la senyora volia lluir, tenir cotxe propi, comprar joies, alternar, i es clar, qui millor que en Vilaró per fer les coses ben fetes.

VIC.—Reconec que tota la culpa és meva, però no ho he fet cercant un plaer; el que em tires en cara ha estat un dolorós sacrifici. Nosaltres no teniem posició i en canvi totes les amigues de l'Eugènia eren riques; creume Joan, no més ho he fet per ella, que me la mataràs si la deixes.

JOAN.—Es inútil.

VIC.—Mira Joan, posarem el negoci amb el teu nom i el meu marit i jo ens en anirem a Amèrica. No em veuràs mai més, però no facis a la meva filla víctima d'un crim que no ha comès

JOAN.—La creia cínica però no fins al punt de senyalar-me a mi com a culpable de les conseqüències. Es millor que segueixi amb la seva farsa. No n'hi faltaran de gendres consentits.

VIC.—*(Decidida)*. Vols que em mati?

JOAN.—I que en treuria d'un crim més, que pesaria damunt de la meva consciència?

VIC.—De genolls t'ho demano; creume Joan, t'ho juro; si he faltat ha estat solament per fer-la feliça. Heu estat vosaltres, ha estat el món, els que m'heu llençat a les urpes d'en Viló. L'Eugènia s'havia enamorat de tu; ella era pobre i jo sabia que els teus pares no consentirien que et casessis amb una noia sense fortuna. Si és veritat que l'estimes, tingues compassió; ella és bona, ella és honrada...

JOAN.—Si, una persona ho és fins el moment que deixa de ser-ho.

VIC.—Joan, ves en compte amb les teves paraules, puix a ella no tolero que se l'ofengui, ni amb l'ombra d'un pensament

JOAN.—Pegui'm si coneix. Sempre ens ha d'emmascarar un car boner.

VIC.—Perdona'm Joan, però t'ho demano, t'ho suplico per la salut dels teus pares; pensa que tu ho ets tot en aquest món per la meva filla.

JOAN.—Es inútil que en vingui amb comèdies de llàgrimes. Si de les llàgrimes n'hagués hagut de fer cas, encara tindria l'amigueta.

EUG.—*(Intervenint, molt digne i volent dissimulai la seva dolor)*. Joan, et podies estalviar aquestes paraules, i moltes d'altres. No imploris ni supliquis mamà, que l'home que sap insultar a una mare que s'humilia, en el meu cor no hi deixa rastre.

JOAN.—Eugènia.

EUG.—Essent a casa meva, m'obligaràs a dir-te que la teva presència no m'és gens agradosa?

JOAN.—Jo voldria explicar-te.

EUG.—El covart que s'ha atrevit a insultar a la meva mare no té d'explicar-me res.

JOAN.—Creu-me que deploro...

EUG.—No comprens que el teu penediment protocolar és un sarcasme. T'ho prego. Veste'n del meu davant, perquè em fas fàstic.

JOAN.—*(Sec)*. Bones tardes. *(Mutis)*.

ESCENA FINAL

EUGÉNIA *i* VICTÓRIA

VIC. - *(Mig agenollant-se).* Eugènia perdona'm.

EUG.—*(Aixecant-la),* Aixeca't mamà, no ploris.

VIC.—Si podés explicar-te.

EUG. –No tens d'explicar-me res; he sentit prou, per estimar-te més encara i compadir-te.

VIC.—*(Seguda en una butaca).* Creume Eugènia, no fou tota meva la culpa. Varen enlluernar-me, dient que la teva felicitat podia comprar-la a canvi de la meva honra.

EUG.—*(Seguda en el braç de la butaca i acariciant a la seva mare).* Pobre mamà. Posa el cap ben apoiat damunt del meu pit; no hi pensis més i si el record t'aturmenta, foragita'l com un pesombre. Pobre mamà. Saps que farem? Anirem a la nostra masia de Palau Solitar totes dues soletes. Amb el papà ja hi parlaré jo; li diré que he vist a en Joan tan interessat que m'he convençut que no més m'estimava pels diners i que si parla el fa parlar el despit. Veuràs com tornarà la pau a la teva ànima. Déu és bo, Déu ha llegit en el teu cor. Quan siguem al mas un dia anirem a Montnegre, l'altre al bosc d'en Rabassa. Veuràs si en farem d'excursions. Ara els dies ja són llargs i la primavera és suau. Quan no tinguem ganes de caminar, ens en portarem la feina i treballarem sota els pins que hi ha darrera la casa i si vols jo et llegiré llibres ben bonics. Mira encara he de començar «Entre flames». Vaig fullejar-lo, i em sembla que és més bonic! Tot són narracions de Blanes. Te'n recordes d'aquell dia que vàrem anar-hi i que la senyora Cases ens va acompanyar a visitar el Convent, aquell mirador esplèndit de la Costa Brava, rublert de ginesteres i etzevares? (VICTÓRIA *ha aclucat els ulls)* Te'n recordes que ens varen dir que la Ginesta d'en Maragall, l'havia cullida entre aquells penya-segats...

CAM.—Es pot entrar senyoreta?

EUG.—*(Posant-se un dit als llavis),* Pst... que està dormint.

TELÓ

FI DEL TERCER ACTE

EPILEG

Una habitació dormitori d'un hotel de Montpeller. Llit al fons o una alcoba amb cortines, armari mirall. pentinador. dues maletes damunt les cadires, una tauleta amb una ampolla de xampany i dues copes. Si pot ésser un escalfa panxes encés. Llum somorta.

ESCENA ÚNICA

VILARÓ, VICTORIA *i* CAMBRER

CAMB.—Desiriez vous quelque autre chose?

VIL.—No mercí.

CAMB.—Bonsoir, mes dames e messieurs. *(Mutis).*

VIL.—*(Després d'un moment de silenci)*. Que ha de durar gaire aquesta cara? Apa no siguis criatura. Beu que el xampany et donarà coratge.

VIC.—Creume que el necessito.

VIL.—Procura oblidar...

VIC.—Que més voldria!...

VIL.—He fet tot el que has volgut; m'he subjectat a tots els teus capricis fins amb el inexplicable i perillós de viatjar amb documentació falsa; he abandonat tots els negocis; què més vols, què més desitjes?

VIC.—Tanca la porta amb clau.

VIL.—(*S'aixeca i tanca la porta)*. Ja està. (VICTORIA *després de beure una copa de xampany d'una glopada, s'aixeca i es treu l'abric i capell davant del mirall. Al passar per davant de la porta treu dissimuladament la clau i la fica dintre el portamonedes que no abandona. Durant aquesta*

escena en VILARÓ *s'entreté encenent una cigarreta amb aire de mig aburrit, o repassant un Bedecquer assegut de cara al públic).*

VIC.—*(Sentant-se).* Saps en que pensava ara?

VIL.—Però quina manía t'ha agafat amb torturar-te.

VIC.—Si no era pas amb la nena. Pobreta. Estava més bonica en el seu llit de flors. Semblava que dormia... (VILARÓ *intenta acariciar-la.* VICTORIA *diu amb violència).* No em toquis,.. *(Transició).* No en facis cas, és el viatge... Saps que recordava? doncs recordava aquell dia que vàrem coneixe'ns a casa de la senyora Gairal (*torna a beure).* Em sembla que la senyora Gairal i tu..

VIL.—Gelosa.

VIC.—El que son les coses, jo que la creia una senyora tan respectable. Escolta i no t'enfadis. Eh que aquesta senyora és una mena... com s'en diu ara... és una paraula bastant groixuda.

VIL.—N'hi ha tantes!

VIC.—Si no la recrimino. Ves qui m'ho havia de dir que aquella festa tan aristocràtica, aquelles lluminàries, el jazzband... encara sembla que el sento.

VIL.—A tot arreu veus fantasmes.

VIC.—*(Excitada).* No no, el jabzzand toca.

VIL.—Si això que sents és un gramofon d'alguna casa veïna.

VIC.—Tens raó, sempre en tens de raó. *(Transició)* Mira que n'ets de trapella. I el que m'admira més de tu, és la manera amb que saps convèncer de seguida a les persones. Que en deus haver conquistat de dones!

VIL.—No ho creguis. L'únic amor veritat, l'única passió de la meva vida, has estat tu.

VIC.—No et crec. Amb la colla de senyores que sempre t'anaven al darrera...

VIL.—Qui en fa cas de les de l'ofici. .

VIC.—I d'altres amateurs. Ja ho sé ja... però desenganya't; és que tens traça. Pintes les coses d'una manera i sobre tot disposant de tans diners. Jo vaig arribar a creure't un rajàh disfressat de persona... però després em vaig convèncer que de persona no en tenies res... ai vull dir de rajàh. *(Somriu).*

VIL.—Així m'agrades que somriguis...

VIC.—Es que totes te les penses. Mira que arribar a convèncer al meu marit que posés pis a una amigueta... és diabòlic. Ell que havia arribat al matrimoni .. El que són les coses. Et coneix a tu, i com si hagués trobat la llàntia d'Aladí. Els negocis vent en popa, un piset al carrer d'Aribau, una Mimí de segona mà... ai quina gràcia! I a fe que no tenia pas ganes de riure. (*Torna a beure*).

VIL.—No beguis més Victòria, que estàs molt excitada (*Retirant l'ampolla).*

VIC.—Tan aviat ja et tornes gasiva. Avar, més que avar. (*Omple la copa).*

VIL.—Perdona Victòria però no m'obliguis a deixar-te fer més imprudències.

VIC.—(*Beu).* Però si estic contenta. Molt contenta. El món és nostre vares dir-me i avui sento l'alegria d'una nova joventut. Ja voldria ser a París,

VIL.—Doncs si ens hem aturat a Montpeller, ha estat precisament per la teva pròpia voluntat.

VIC.—Tu la vida la vols corre massa de pressa i no saps matitzar-la. Quan has vist que dos casats de nou, cerquin l'aldarull i el bullici de la gent en els primers dies. Aquesta és la nostra nit de nuvis. Rius? No riguis. Perquè hem fugit, perquè jo he abandonat un marit estúpit i poca solta? Al món ja no hi tinc altres lligams que els teus; tu m'has comprat per segona volta i avui sento el refinament d'aquesta nova venda; el plaer que dóna el delicte, el plaer de saciar els meus llavis amb la teva sang, el plaer de viure els moments més cobejats de la meva vida.

VIL.—Ara és quan la teva bellesa resplendeix amb tota l'intensitat de la passió. Ara és quan els teus ulls conviden a estrenye't damunt el pit amb tota la força d'un amor sense trabes. Ets meva Victòria, ets meva per sempre més, malgrat s'hi oposi el teu marit, el món i el mateix diable.

VIC.—Ja... ja... ja... però que no veus que el diable sóc jo que t'he preparat aquest parany i que avui ve a reclamar-te l'ànima.

VIL. - Pren-la que és tota teva.

VIC.—(*Transició).* Doncs amic meu, no he vingut per altra

cosa. *(Es treu un revòlver del porta monedes i li apunta)* No et moguis.

VIL.– Deixa't de bromes que aquesta no pot ésser més pesada.

VIC.—I la meva, des de la mort de l'Eugènia, que creus tu que ha estat? Mira'm bé. Mira'm ben bé als ulls i llegiràs en ells que vinc disposada a cobrar-me. Tu vares matar a la meva filla. Una vida paga l'altra.

VIL.—No vaig ser jo, fou la fatalitat.

VIC.—Potser si que fou la fatalitat, però la fatalitat et va pendre a tu per alcavota. Mai hauria dit que la meva virtut la poguessin esberlar ni les paraules ni menys els diners d'un home Tu vares proposar-me de comprar un paradís per la meva filla i el que vaig aconseguir fou obrir la seva tomba.

VIL.—Perdona'm estava cec.

VIC.—També, estic cega jo, cega de rábia, de justícia. No posis aquesta cara d'arrepentiment que no et servirà de res et conec massa. Escorpí, corc de les llars honrades. Si et recordes de resar, resa, perquè tu que sempre ho has comprat tot, avui ni amb tot l'or del món, pots comprar la teva vida. *(Li dispara un tret).*

TALÓ RÁPID

FI DEL DRAMA

OBRES DEL MATEIX AUTOR

Tres setmanes de Balneari, narracions (esgotada).
Brossa, narracions
Blanes, notes històriques.
Gent de Liceu, narracions.
Les noies de moda, novel·la (esgotada).
Les inconscients, novel·la.
Qüestió d'honor, novel·la.

LLIBRES DE VIATGES

Instantànies d'un viatge a Itàlia (esgotada).
De Barcelona al Caire passant pels Dardanels (segona edició).
Mandolines i Babutxes (impressions d'un viatge al nord d'África i al sud d'Itàlia.
La veritat sobre Sevilla (impresions d'un viatge per Andalusia)

TEATRE

El que no es compra, drama	tres actes i un epíleg
Amors d'ara, comèdia	un acte
Nuvols que passen, comèdia (esgotada)	un acte
Vilaensopida, comèdia	un acte
L'autor, comèdia	un acte
Com al cine, comèdia	tres actes
El pare de l'hereuet, comèdia	un acte
La reina de les dependentes, comèdia	un acte
El somni d'una nit de maig, »	un acte

TEATRE D'INFANTS

Blanca Neus, adaptaciò escènica del conte d'en Grimm, en cinc quadros.
El petit esparver, edició de «La Mainada».
La mona de Pasqüa }
La malaltía de la Lilí } Grans èxits de rialles
Visita de la Marquesa

EN PREPARACIÓ

De les costes del Cantàbric a la terra dels turrons (impresions de viatge.

BIBLIOTECA LLANAS

OBRES PUBLICADES

L'ESCANDOL, drama en 3 actes.—SALVADOR LLANAS I RABASSA
COM AL CINE, humorada en 3 actes.—V. COMA I SOLEY
VIATGE, comèdia? drama?, 3 actes.—RAMON VINYES
PIRATERIA, Poema dramàtic. 4 actes.—AMBROSI CARRION
POEMA DE PORT, 3 moments.—AMBROSI CARRION
EL QUE NO ES COMPRA, drama en 3 actes i un epíleg.—
V. COMA I SOLEY.

PREU: 2'50 PTES.

IMP. MINERVA.-MATARÓ